SANCTISSIMI
DOMINI NOSTRI
PII
DIVINA PROVIDENTIA
PAPÆ VII.
LITTERÆ ENCYCLICÆ
AD OMNES CATHOLICOS
EPISCOPOS.

VENETIIS
APUD FRANCISCUM ANDREOLA TYPOGRAPHUM PONTIFICIUM
MDCCC.

VENERABILIBUS FRATRIBUS

Patriarchis Primatibus Archiepiscopis, & Episcopis universis gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ habentibus

PIUS PAPA VII.

Ven. Fr. Sal., & Apostolicam Benedictionem.

DIU satis videmur apud vos tacuisse: nunc exactis duobus jam mensibus, iisque non cura, nec labore vacuis, ex quo hoc tantum oneris nostræ imbecillitati Deus imposuit, cunctæ ut Ecclesiæ suæ Nos præficeret, obtemperandum Nobis esse non tam consuetudini, quæ vel ab ultimis temporibus invaluit, quam amori erga vos nostro, quem necessitudine collegii dudum susceptum, nunc vero mirum in modum auctum, planeque cumulatum sentimus, vos ut per has litteras saltem adloquamur; quo nihil sit Nobis dulcius, nihil jucundius. Ad quod Nos etiam vehementer hortatur, & impellit officii illius, quod proprium Nobis, & præcipuum est, ratio illis consignata, & declarata verbis *confirma Fratres tuos*. Neque enim hoc miserrimo, ac turbulentissimo tempore minus quam unquam antea Satan *expetivit nos omnes, ut cribraret sicut triticum*. Quamquam quis est tam hebes, tam averso a Nobis animo,

qui non intelligat, perindeque perspiciat, atque illa, quæ oculis cernuntur, in his quoque difficultatibus, & asperitatibus rerum præstitisse Christum, quod esset professus, ut *oraret pro Petro, ne fides ejus deficeret?* (a) Obstupescent posteri certe sapientiam magnitudinem animi, & constantiam PII VI. cujus potestati Nos successimus, utinam vero etiam virtuti, quæ nullo tempestatum impetu, neque calamitatum concursu convelli, aut labefactari potuit. Næ is Martini illius, a quo nostræ olim Sedi tanta accessit laus, primum in adfirmanda, ac defendenda veritate fidem, in perferendis deinde laboribus, & ærumnis parem fortitudinem nobis retulit. Civitate, & Sede sua crudelissime pulsus, imperio, honore, fortunis omnibus spoliatus, statim ut locum quietis, & tranquillitatis aliquem videbatur nactus, demigrare alio compulsus, adfecta quamvis ætate, & valetudine esset, ut nec pedibus ingredi posset, in longinquam adeo terram abstractus, quum acerbioris præterea exilii terror identidem ei proponeretur, quum nisi alicujus fuisset ei pietas, & liberalitas opitulata, non habuisset, quo se, & paucos, qui se assectarentur aleret, quum ejus infirmitas, & solitudo quotidie tentaretur; nunquam tamen a se ipse discessit, non ulla fuit deceptus fraude, nullo perturbatus metu, nulla spe delinitus, nullis incommodis, nec periculis fractus, nullam ab eo ne litteram quidem, aut vocem exprimere inimici potuerunt, quæ non documento esset omnibus Petrum *ad hoc usque tempus, & semper in suis successoribus vivere, & judicium exercere, quod nemini dubium, atque omnibus adeo ætatibus apprime cognitum esse* (b) auctor valde bonus in Concilio Ephesino pronunciavit. Quanti vero

---

(a) *Luc.* 22. (b) *Act.* III.

faciendum illud est, & quo grati sensu animi memoria repetendum, quod eo fuit sane tempore PIO VI. mors a Deo donata (sic enim est dicendum potius quam vita erepta) quum nihil jam impedimento esset, quominus de Successore illius declarando rite deliberaretur? Recordamini Ven. Fr., quo eramus metu solliciti, & suspensi, quum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, & ipsi suis Sedibus ejecti, complures in custodiam traditi, aliquot ad necem expetiti, permulti mare trajicere summa hyeme coacti, rebus nudati suis, egentesque omnes, magno plerique intervallo a se disjuncti, quum viis ab hoste obsessis, nec litteræ illos inter commeare, nec ipsi quo vellent, oportuissetque adire permitterentur, nunquam profecto videbantur convenire posse, ut Ecclesiæ orbitati succurerent more, institutoque majorum, si quis casus PIUM VI. perculisset, quem quotidie de vita dimicare audiebamus. Quis tum adflictis, ac perditis prope rebus humano solum consilio, atque ope nixus id sperare, quod singulari Dei benignitate evenit, fuisset ausus, non ante e vita PIUM VI. excessurum, quam constituta ab ipso pontificiorum post se habendorum comitiorum ratione, cuncta fere pacata Italia, comparatis omnibus Cardinales frequentissimi Venetiis præsto essent futuri ad suffragium ferendum in carissimi in Christo Filii Nostri Francisci Hungariæ Regis Apostolici, & Bohemiæ Regis illustris, ac Romanorum Imperatoris Electi præsidio, ac tutela? Agnoscant vel ex his homines frustra quemquam conari *Domum Dei* evertere, quæ est Ecclesia super Petrum, veritate, non solum nomine petram, ædificatam, contra quam *portæ inferi non prævalebunt*, (a) *fundata enim est*

(a) *Matth.* 16.

supra petram. (a) Nemo unquam religionis christianæ hostis fuit, quin bellum eodem tempore nefarium cum Petri cathedra gesserit, qua stante illa cadere, & labare nequeat: cujus Pontificum *ordinatione*, *&* *successione*, uti denunciat aperte omnibus S. Irenæus, (b) *ea*, *quæ est ab Apostolis in Ecclesia traditio*, *&* *veritatis præconatio pervenit usque ad nos*, *&* *est plenissima hæc ostensio unam*, *&* *eamdem vivificatricem fidem esse*, *quæ in Ecclesia ab Apostolis usque nunc sit conservata*, *&* *tradita in veritate*. Hac prorsus via grassati etiam sunt, qui nostra ætate nescio quam pestem, ac labem falsæ Philosophiæ supponere contenderunt ei philosophiæ (sic enim Christianam doctrinam rectissime appellant Græci præsertim Patres) quam Dei filius æterna ipsa sapientia e cælo detulit, atque hominibus impertivit. Atqui *scriptum est*; pulchre omnino in eos Pauli ista jactantur. (c) *Perdam sapientiam sapientium*, *&* *prudentiam prudentium reprobabo*: *Ubi sapiens*, *ubi scriba*, *ubi inquisitor hujus seculi? Nonne stultam fecit Deus sapientiam hujus mundi?* Quæ sane eo libentius commemoramus, Ven. Fratres, quod inde animus mirum in modum recreetur, & erigatur, & inflammetur ad nullum defugiendum laborem, nullam dimicationem pro Christi Ecclesia, quam is Nobis, non solum non optantibus, sed ne cogitantibus quidem, quin multum reformidantibus regendam, tuendam, ornandam, amplificandam tradidit, & commendavit: qui certe *idoneos nos faciet ministros novi testamenti*, *uti sublimitas sit virtutis Dei*, *&* *non ex Nobis*. Quamobrem *vestram nunc excito in commonitione sinceram mentem*, Ven. Fratres, quos hæc nimi-

---

(a) *Matth.* 7.
(b) *Adv. Hæres. l.* 3. *c.* 3.
(c) *Corinthios.* I. 1.

rum cura, & sollicitudo pro sua quemque parte tangit, ut conspiretis nobiscum, ut vestrum in id studium, diligentiam, operam conferatis. Quod Christus precatus a Patre suo est nunquam ex animo effluat: *Pater Sancte serva eos in nomine tuo, ut sint unum sicut & nos .... non pro eis* (Apostolis scilicet) *rogo tantum, sed & pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut omnes unum sint sicut tu Pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint.* (*a*) Nostrum est maxime officium ejusmodi *unitatem firmiter tenere, & vindicare*, ut Cyprianus admonet, (de unitate Ecclesiæ) quam intuens, ac demirans *credat mundus quia tu me misisti*; quod pergit orare Christus. Quamobrem Christi ipsius, qui Nobis adest, nec a nostro unquam latere discedit, nosque confirmat illis verbis *non turbetur cor vestrum, neque formidet, creditis in Deum, & in me credite,* (*b*) ejus auxilio inquam freti, communi studio, & alacritate ad communem salutem incumbamus. Urbes, Oppida, Agri, Civitates, Provinciæ, Regna, Nationes, per tot annos jam divexatæ, adflictæ, miseræ, ac perditæ solatium aliquod, & remedium efflagitant: quod non aliunde quidem est, quam a Christi doctrina quærendum, sperandumque. Næ qui ab illa alieno adhuc sunt animo, eos possumus confidentia majore nunc Augustini vocibus lacessere: (*c*) *dent exercitum talem, quales doctrina Christi esse milites jussit, dent tales Provinciales, tales maritos,*
„ *tales conjuges, tales parentes, tales filios, tales dominos,*
„ *tales servos, tales reges, tales judices, denique debitorum*
„ *ipsius fisci redditores, & exactores, quales esse precipit doctrina Christiana*, quod cum efficere nequeant, *non dubitent eam confiteri magnam, si obtemperetur, salutem esse*

(*a*) *Joan.* 17. (*b*) *Joan.* 15. (*c*) *Lib.* 83. *quest.*

reipublicæ. Nostri ergo muneris, & officii est: Vener. Fratres, hominibus, gentibus laborantibus succurrere, mala, quorum cogitatio lacrymas commovet, quæque premunt, quæque impendent, ab omnium cervicibus depellere: nam *dedit Christus pastores, & doctores ad consummationem Sanctorum, in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi: donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis Filii Dei.* (a) A qua opera navanda si quid forte quemquam nostrum deterreat, aut impediat, aut retardet, quo se flagitio ille, ac scelere adstringet! Vos itaque, Ven. Fratres, oramus primum omnium, & obsecramus, hortamur, & monemus, atque adeo vobis mandamus, ut nihil vigilantiæ, nihil diligentiæ, nihil curæ, nihil plane laboris prætermittatis, quo *depositum custodiatis* doctrinæ Christi, ad quod perdendum nostis, quanta conjuratio, & a quibus facta sit. Ne quem ante in Clerum adsciscatis, ne cui omnino *dispensationem* credatis *mysteriorum Dei*, ne quem confessiones audire, aut conciones habere patiamini, ne cui curationem, aut munus quodcumque deferatis, quam sedulo expendatis, & excutiatis, lenteque *probetis Spiritus, utrum ex Deo sint*. Quandoquidem utinam non usu didicerimus, quam hæc ætas magnam *Pseudo-apostolorum* copiam effuderit, *qui sunt operarii subdoli transfigurantes se in Apostolos Christi*, a quibus, nisi prospiciamus, næ *sicut serpens Evam seduxit astutia sua, ita corrumpentur sensus fidelium, & excident a simplicitate, quæ est in Christo.* (b) Atque *universo quidem gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos attendere* vos oportet, sed omnium maxime paterni amoris, benevolentiæque vestræ vigilantiam, studium, industriam, operam pueri sibi, & adolescentes deposcunt:

(a) *Ephes.* 4. (b) 2. *Cor.* 11.

quos cum exemplo suo Nobis, tum oratione Christus tam vehementer commendavit, (*a*) quorum in teneris animis inficiendis, & corrumpendis omnes contenderunt nervos, qui res privatas, & publicas evertere divina, & humana jura omnia permiscere sunt moliti, spem in eo maximam nefaria cogitata perficiendi collocantes. Neque hos enim fugit, mollis ceræ instar illos esse, qui tractari facile, & in quamlibet partem flecti, & fingi possint: quam vero formam semel susceperint, eam, quum ætate progressi obduruerint, pertinacissime retinent, aliamque respuunt; ex quo tritum illud omnium sermone e divinis litteris proverbium: *Adolescens juxta viam suam etiam cum senuerit non recedet ab ea.* (*b*) Nolite ergo committere Ven. Frat., *ut filii hujus seculi prudentiores, quam filii lucis in generatione sua sint*. Quibus viris regendi in seminariis, & collegiis tradantur pueri, & adolescentes, quibus disciplinis imbuantur, qui deligantur in lycæis magistri, quæ scholæ habeantur, etiam atque etiam considerate, pervestigate sedulo, odoramini, lustrate omnia: excludite, arcete *rapaces lupos non parcentes* innocentium agnorum gregi, ~~ac si quo forte irrepserint, eos inde extrudite~~, exterminate protinus *secundum potestatem, quam dedit vobis Dominus in ædificationem*. (*c*) Quæ sane potestas vel in ea, quæ capitalior sit, exscindenda peste, librorum scilicet, ut a Nobis tota expromatur, postulat ipsa etiam Ecclesiæ salus, reipublicæ, Principum, mortalium omnium, quam vita nostra multo cariorem, & potiorem habere debemus. Quo de argumento copiose apud vos, & accurate egit fel. Rec. Prædecessor Noster Clemens XIII.

(*a*) *Matth.* 19., *Marc.* 10., *Luc.* 18.
(*b*) *Proverb.* 22. (*c*) 2. *Cor.* 13.

in suis Apostolicis litteris in forma Brevis ad vos die 25. Nov. An. 1766. datis. Neque illos modo libros extorquendos de hominum manibus, delendos penitus, & comburendos dicimus, quibus aperte doctrina Christi oppugnatur; sed etiam, ac multo magis omnium sunt mentes, atque oculi ab iis prohibendi, qui occultius illud, atque ex insidiis faciunt. Ad quos internoscendos *tractatu longo*, ut Cyprianus inquit (de Unit. Ecclesiæ) *& argumentis opus non est: probatio est ad fidem facilis compendio veritatis: loquitur Dominus ad Petrum..... pasce oves meas*. Id pabuli ergo genus oves Christi salutare sibi ducere, id amplecti, eo se alere debent, quo Petri illas vox, & auctoritas immiserit: unde vero hæc avocet, ac deterreat id noxium plane, ac pestiferum existimare, ab eo vehementissime abhorrere, nec ulla capi specie, pervertique illecebra. Qui non ita se morigeros præbeant in ovibus Christi certe numerandi non sunt. Qua in causa, Ven. Fr., non possumus connivere, nec tacere, nec remissius agere: nisi enim hæc tanta cogitandi loquendi, scribendi, legendique licentia coherceatur, & reprimatur, hoc malo, quo tandiu affligamur, relevati tantisper videbimur sapientissimorum, & fortissimorum Regum, & Ducum consilio, & copiis: ast ejus stirpe, & semine non sublato, & extincto; (perhorresco equidem dicere, verum est dicendum,) serpet illud latius, & roborabitur, orbemque terrarum totum complectetur, nec ei posthac delendo, aut propulsando militum legiones, excubiæ, vigiliæ, munitiones urbium, propugnacula imperiorum sufficient. Quem nostrum Ven. Frat., non moveat, & excitet, quod apud Ezechielem vatem Deus Nobis edicit: (*a*) *Fili hominis speculato-*

(*a*) 3. 17.

rem dedi te domui Israel, ut audiens ex ore meo sermonem, annunties eis ex me. Quod si me dicente ad impium: morte morieris, non annuntiaveris ei, ipse impius in iniquitate sua morietur: sanguinem autem ejus de manu tua requiram; Hæc me sententia fateor, dies, noctesque extimulat, ac pungit, nec patietur unquam in meo fungendo munere inertem esse, ac timidum; vobisque me non modo adjutorem, & fautorem semper, sed Principem, ac Ducem fore polliceor, ac spondeo. Atqui est aliud præterea *depositum custodiendum* Nobis, Ven. Fr., magnaque animi firmitudine, & constantia tuendum, Sanctissimarum scilicet Ecclesiæ legum, quibus disciplinam suam ipsa; penes quam nimirum unam ejusmodi sit potestas; constituit, quibus profecto pietas, virtusque floret, quibus Christi sponsa *terribilis est, ut castrorum acies ordinata*, quarum pleræque etiam, *velut quædam fundamenta sunt ferendis fidei jacta ponderibus*, ut S. Zosimi prædecessoris Nostri verbis utamur. (*a*) Nihil est, quod civitatum Principibus, ac Regibus majori fructui, gloriæque esse possit, quam *si*, ut sapientissimus fortissimusque alter prædecessor noster S. Felix Zenoni Imperatori perscribebat, *Ecclesiam Catholicam.....: sinant uti legibus suis, nec libertati ejus quemquam permittant obsistere..... certum est enim hoc rebus suis esse salutare, ut, cum de causis Dei agatur, juxta ipsius constitutum, regiam voluntatem, Sacerdotibus Christi studeant subdere, non præferre*. De bonorum vero Ecclesiæ *deposito*, quæ quidem *vota sunt opes, sacra pecunia, Sanctorum substantia, res Dei*, quemadmodum Patres, Concilia, Divinæque Litteræ significant, ac declarant, ecquidnam vobis, Ven. Fr. præcipiemus, Ecclesia nunc iis spoliata misere, ac nudata?

(*a*) *Epist.* 7.

Id nempe unum, ut detis operam, ut contendatis, quo omnes intelligant, ac in animum inducant, quod Aquisgranense olim Concilium brevi hac, & perspicua, accurataque sententia conclusit; *quisquis quæ, alii fideles de hæreditate possessionum suarum, ob remedium animarum suarum, Deo ad honorem, & decorem Ecclesiæ suæ, ejusque ministrorum usus, contulerunt, aut abstulerit, aut auferre præsumpserit, procul dubio aliorum data in animæ suæ convertit periculum* (*a*). Non certe *tenacitatis studio* (næ omni ratione cunctis hoc possumus non minus quam S. Agapitus Prædecessor noster confirmare) *aut sæcularis utilitatis causa, sed divini consideratione judicii* (*b*) ad ea repetenda movemur, quorum jubemur *dispensatores esse fideles, & prudentes*. Quamquam nullum plane precibus, nec adhortationibus; nec monitis, nec actionibus nostris relinquent locum Christiani Reges, Civitatumque Principes, qui se Ecclesiæ *nutricios* (*c*) per Isaiam fuisse dictos optime tenent, atque esse gloriantur; quorum profecto fides, pietas, æquitas, sapientia, religio tantam spem Nobis adfert, tantamque expectationem excitat, ut pro certo habeamus curaturos illos *reddi* protinus *quæ sunt Dei Deo*; neque commissuros suas personare aures his Dei ipsius vocibus, & querelis: *argentum meum, & aurum meum tulistis, & omnia desiderabilia mea, & pulcherrima*: (*d*) nec dissimiles Costantini, & Caroli Magnorum futuros, quorum præcipue fuit in Ecclesiam nobilitata liberalitas, & justitia: quorum

(*a*) *c.* 37. *tom.* IV. *Conc. Harduin. Col.* 1423.
(*b*) *Ep.* 4. *ad Cæsar. Ep. Arelat.*
(*c*) 49. 23.
(*d*) *Joel.* 3.

etiam alter se professus est *nosse multa regna*, *& reges eorum propterea cecidisse*, *quia Ecclesiam expoliaverunt*; cujus rei caussa suis liberis, & iis, qui postea rempubblicam gerent, edicit & inculcat: *quantum valemus*, *& possumus*, *per Deum*, *& omnia Sanctorum merita*, *prohibemus*, *contestamurque ne talia faciant*, *nec facere volentibus*, *consentiant*, *sed adjutores*, *& defensores Ecclesiarum*, *& Cultorum Dei pro viribus existant*. (*a*) Neque illud in harum litterarum extremo celari vos oportet, Ven. Fr.; *quoniam tristitia mihi magna est*, *& continuus dolor cordi meo*, pro filiis meis, qui sunt Galliæ populi, cæterique, apud quos idem furor nondum deferbuit. Quid mihi optatius contingeret, quam vitam pro illis profundere, si eorum salus meo posset interitu repræsentari? Non inficiamur, quin præ Nobis ferimus, per multum ad nostri luctus acerbitatem minuendam, ac leniendam valere invictum animi robur, & constantiam, quam complures ex vobis præstitistis, quæ menti obversatur quotidie nostræ, quamque omnis generis quidem homines, ætatis, ordinis mirifice sunt secuti: qui sane quidvis injuriarum periculorum, jacturarum, suppliciorum perpeti, mortemque ipsam oppetere maluerunt, præclarumque id sibi existimarunt, quam illiciti, ac nefarii Sacramenti labe pollui, ac scelere alligari, atque Sedis Apostolicæ decretis, ac sententiis non parere. Næ haud minus est virtus, nostra memoria, quam crudelitas renovata priscorum temporum. Neque ulla vero uspiam gens est, quam non mea cogitatio, paternusque amor, & cura complectatur, cujus a nobis, & a veritate dissidio non valde mæream, & discrucier, cuique opitulari non gestiam. Nobiscum ergo societatem etiam coite precum,

---

(*a*) *Ap. Balut. Capit. l.* 1. *c.* 3.

ut post diuturnam hanc jactationem *Ecclesia habeat pacem, ut ædificetur ambulans in timore Domini, & consolatione Sancti Spiritus*, nullaque res jam impediat, quin unum ex omnibus Nationibus *ovile fiat, & unus Pastor*: vobis interea tam bene animatis, ac paratis, &, cui præsidetis, gregi Apostolicam Benedictionem propensissima voluntate impertimur. Datum Venetiis ex Monasterio S. Georgii Major. die XV. Maii An. MDCCC. Pontificatus Nostri An. I.

R. Cardinalis Braschius
de Honestis.